

אך אחד לא מוכן להסביר איך פתאום ושארה הפילהרמונית הישראלית עם הרבה מוויים לאימכורים. מה שהיה פעם הלהיט של צפון תל-אביב איבד את ערכו. ירידה ברמה? ניהול לא מוצלח? אולי סתם שנה רעה

העלייה הרוסית הביאה עימה נגנים רבים. טכנוקרטים בעיקרם, "חסרי אינטלקט מוסיקלי וחסרי-ברק", וכפי שאומר אחד הוותיקים, כמוכחן שלא-לציטוט. "עכשיו, כשאומרים שאמורים להגיע 100 אלף עולים מרוסיה, אנחנו צוחקים ואומרים שבטח 70 אלף מהם יצהירו על עצמם ככנרים מהשורה האחרונה", הוא מוסיף, עדיין לא-לציטוט. "אסור שהתיזמורת תיפול, בשום אופן", אומר חנוך רון. "התיזמורת היא כותל-המזרח

להם את הסכומים הנדרשים, מדוע מפרסמים את דבר כוואם מלכתחילה? כשמנסים להעלות השגות ברבר כפלי התפקידים של המנצח זוכין מהטה, נתקלים בקיר אטום. כוחו כה רב, שאיש אינו מוכן להסתכן, גם לא מי שהסיכסוך של מהטה אי-תם עשה בשעתו כותרות ענקיות. כזה הוא המיקרה של אריה ישראלי, שהיה סגן-יוזלך-ראשי, ושעזב את התיזמורת בעיקר בות הילוקי-דיעות עם מהטה. "אינני יודע מה קורה. התיזמורת מצויינת, ואין שום בעייה", הוא מוכן להגיד, ולא עוד.

הפרטואר, בין השמרנות לחדשנות. קהל-המאזינים הישראלי הוא שמרן. על התיזמורת מוטל תפקיד חינוכי. היא צריכה לחנך את הקהל להרחבת-אופקים. התיזמורת צריכה למצוא את הדרך לעשות זאת כך, שהקהל יהיה מוכן לקבל גם את הדברים החדשים, מבלי להעלב. היות והדרך היחידה של התיזמורת לממן את עצמה, היא הדרך של כרטיסי-המנוי, עליה להיות קשובה לקהל מאזיניה". חנוך רון: "הקהל הישראלי אינו טיפש. אני מוריד לפני הקהל את הכובע. זהו קהל המבין

מי היה מאמין? בפעם הראשונה פורסמו בעיתון הצעות לקהל הרחב לרכוש כרטיסי-מנוי לסדרות התיזמורת הפילהרמונית. עד לפני כמה שנים היתה הדרך היחידה להשגת כרטיסי-מנוי לפתוח את הצוואה של הידורה ולמצוא בה את הווכה המאושר. לא עוד. לכל הסדרות, אף לסידרה הראשונה והיוקרתית, נותרו כרטיסים. ההערכות נעות בין 1000 ל-2000 כרטיסי-מנוי. כתיזמורת הפילהרמונית מכחישים מיספ-ריס אלה, ומדברים על כמה מאות. מה זה כמה מאות לעומת 35 אלף מנויים?

זוכין מהטה מנצח

האם ניתן לנהל תזמורת כשנומצאים בה רק חודשיים מעטים בשנה?

שלנו. היא המבדילה בינינו לבין אבורד'בי. אני חושב שניתנה לתיזמורת ההודמנות הגדולה לשנות. התיזמורת יכולה עכשיו לפנות לקהל צעיר. הקהל הפעיל בכל תחומי האמנות האחרים בארץ. הקהל של שיינקין. שצעירים ייכנסו לאגודת-השוחרים של התיזמורת. שיישבו בקהל, רבים ככל האפשר. שיהיו אקטיביים. בקונצרט טוב, שישתוללו, בקונצרט גרוע, שיעקעו בו. זוהי הדרך היחידה להנער את התיזמורת. זה הזמן וזו ההזדמנות, אסור לקונן ואסור לוותר לתיזמורת".

זוכין מהטה הגיע לישראל ב-1967. היה זה אחרי שאריק ליינסרופ, מנצחה של תזמורת רתבוסטון, קיבל עליו את התפקיד, אך פחד לבוא לארץ במילחמת ששת-הימים. מהטה נחשב אז ככישרון מבטיח. אין מערערים על כישורו. אך האם ניתן לנהל תזמורת, כשנומצאים בה רק חודשיים מעטים בשנה? האם זה טוב שהמנצח הוא גם המנהל המוסיקלי? ואיך אפשר לחלק מנצח ומנהל יחד עם התיזמורת של ניר-יורק? כרגע, זוכין מהטה הוא גם מועמד לניצוח על הפילהרמורת גית של ברלין. המצדדים במהטה מנפנפים בכך כהוכחה לכישורו. פעם ניפנפו כך בתזמורת של ישראל.

במוסיקה. קהל המטייל הרבה בעולם ויודע בריוק מה שווה תזמורת. השנה שעברה היתה שנת השינוי הגדול. בעיקבות ביקוריהן של התיזמורת הפילהרמורת גית של וינה, והתיזמורת הפילהרמונית של מינכן בניצוחו של צ'ליבידאקה, התחרו אצל קהל-המאזינים הקריטריונים. לצערי, כרגע, נטה הכף לכיוון התיזמורת מבחוק". את שתי התיזמורות, וכן הרכבים מוסיקליים שונים מן השורה הראשונה בעולם, מביינים בשנים האחרונות אמרגנים פרטיים, בעיי קר פינחס פוסטל.

קצת קשה לפנות לצעירים ולקרוא להם לבוא בהמוניהם. לא כל אחד יכול לשלם את מחירי המנוי, הנעים סביב 500 שקלים למקדמות הפחות-טובים והמגיעים עד ל-1000 למקומות הטובים יותר.

אנשי דור-המייסדים של התיזמורת היו אנשים בעלי אינטלקט מוסיקלי יוצא-דופן, לא רק נגנים היודעים לפרוט על הכלי. הם חזרו עליידי מיטב התיזמורות בעולם. חלקם אכן החליט לעזוב. רבים מבין העוזבים רצו לשבו אחרי תקופת-מה, והסתבר להם שאין להם מקום בתיזמורת. כבר ב-48' עזב יוסל'ה ברנשטיין, כנר. אחריו עזבו הכנרים גרינש'לג, פניבש וברגמן. לאחר שעזבו חלק מאנשי דור-המייסדים החלה התיזמורת לחזק את מעמד המקומיים, שכמה מהמבנים טוענים שהיו פחות-יבנותיים, שחסר להם הברק שעושה נגן ל-גדול".

כמה אחווים, לעומת סרכל המנויים, לא נראה לי נורא בכלל, "אומר גידעון פו, שתופו של פוסטל. את התיזמורת לא מסכסדים, והיא נאלצת לעשות שמיניות באוויר כדי לגמור את השנה ברעיון מיוצרי". כל הקשורים בדרך זו או אחרת לתיזמורת הפילהרמונית אינם מעזים להשמיע ולוא מילת-ביקורת אחת. יחס-גומלין מוריים. מה בין קשיים כלכליים לבין חוסר-התאמה מתמיד בין התוכנית המקורית, המפורסמת לפני תחילת עונת-הקונצרטים, לבין התוכנית המתבצעת בפועל? בעונה של 10 קונצרטים, מבטלים את כוואם ברגע האחרון מנצחים אורחים, כנרים כיצחק פרלמן, פסנתרנים וזמרים. אם הסיבה היא כלכלית, ואין אפשרות לשלם

לא עומדים בתור שרית רום

אולם משהו איננו בסדר. איך נשארו לתיזמורת הפילהרמונית מנויים פנויים יומיים לפני תחילת העונה? בעבר הלא-רחוק, לא זה כלבר שלא נותרו כרטיסים, אלא שרשימת-הממתנים למנוי מתפנה היתה גדולה לאין שיעור ממיספר הכרטיסים הפנויים היום. "התפיסה האמנותית של התיזמורת היתה כושלת", אומר חנוך רון, מבקר-המוסיקה. "במשך 12 השנים האחרונות היה זילזול בקהילה-המנויים. האויבת הגדולה של התיזמורת היא התיזמורת עצמה והנהלתה, שלא השיגו לקרוא את התווים על הקיר. העניינים יגעם. מתייחסים לתיזמורת הפילהרמונית כאל פרה קרושה, כאל שגרירה של מדינת-ישראל. מי מינה אותם לשגרירי רים?".

תפקיד התיזמורת הוא לנגן, ולנגן בצורה הטובה ביותר. אם מישוה אכן רואה בתיזמורת שגרירה של המדינה, עליו לתת את הדעת לכך שתיזמורת ללא תקציבים, בעלת גרעון מצטבר מדי שנה, אינה יכולה שלא להתחשב בדרישות הקהל, אינה יכולה להזמין את הנגנים והמנצחים מן השורה הראשונה. זה עניין למישרד-החינוך, ואם מוכרים על "שגרירי רום", אולי למישרד-החוץ. מישוה צריך לעיזר לזר התיזמורת להתחבר במוסיקה ולא במכירת כיסאות-ככוד בהיכר. לא זו הדרך. "אני כבר 20 שנה לא בתיזמורת. קשה לי להגיע על הדברים שקורים בה היום", אומר אורי טפליץ, חלילן מורד-המייסדים, שהיה חבר בוועד. "אני יכול להגיד שמאז ומתמיד מהלכת התיזמורת על חבל רך מאוד בבחירת